

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Deontologinė teismo medicina 9 kreditai (240 val.)	Medicina (06B) Teismo medicina (B 770)	Medicinos	Patologijos, teismo medicinos ir farmakologijos katedra
Studijų būdas	Kreditų (valandų) skaičius	Studijų būdas	Kreditų (valandų) skaičius
Paskaitos	2 kreditai (53 val.)	Seminarai	2 kreditai (53 val.)
Konsultacijos	0,5 kredito (13 val.)	Individualus darbas	4,5 kredito (121 val.)

Dalyko anotacija:

Tikslas: įsivąvinti pagrindines etikos ir deontologijos sąvokas, deontologinių ekspertizių atlikimo metodiką, ypatumus, vertinimą, kriterijus.

Tematika. Etikos įvadas. Sąvokų „etika, dora, moralė“ definicija ir žodžių etimologija (Homero, Heraklito, Aristotelio laikais). Žmogus – dorovinė būtybė (I.Kantas). Išankstinio dorovės supratimo paaiškinimas. Dorovinis elgesys ir jo raida. Moralinis suverenitetas. Etika. Etika kaip mokslas (samprata, objektas). Pirmosios etinės teorijos senovės Rytų šalyse (Egipte, Babilonijoje, Kinijoje, Indijoje). Etikos ryšys su kitais visuomenės mokslais. Etinės minties istorijos apžvalga. Filosofinės etikos istorijos prielaidos. Visuomenės gyvenimo ir dorovės koncepcijos kaita. Ikifilosofinė „gėrio“ istorija (Homero laikai). Sofistai ir Sokratas. Protagoras ir pažinimo teorija. Prigimtis – ikisocialinio žmogaus modelis. Dorovinio ir bendrojo reliatyvizmo sąsaja (Platono „Teaitetas“). Aristotelio etika (Nikomacho etika). Graikų ir naujųjų laikų etikos skirtumai (H. A. Prichardas). Krikščioniška etika. Dorovės sąvoka. Esmė ir turinys. Dorovė – žmogaus dvasios fenomenas. Visuomeninė dorovės esmė. Dorovinis elgesys ir jo lygiai. Poelgis – sudedamoji dorovinio elgesio dalis. Reguliatyvinė dorovės funkcija. Dorovės kilmė ir prielaidos. Evoliucinė etika (H. Spenseris). Dorovės formavimasis. Pirmykštės visuomenės dorovė.

Dorovinis pasirinkimas. Dorovinė laisvė. Pasirinkimo determinantės. Dorovinis vertinimas ir vertybės.

Dorovinio vertinimo kategorijos. Žmogiškumas. Žmoniškumas. Humanizmas. Bendrosios sąvokos vertinimo kategorijos. Medicinos etika. Medicinos etika – profesinės etikos šaka. Medicinos etikos sistema ir istorija. Medicinos etika filosofijos požiūriu. Elgesio motyvavimas ir moralės taikymas praktikoje. Dorovinio elgesio filosofinis pagrindimas medicinoje (A. Šopenhaueris). Etikos, psichologijos, sociologijos, teisės sąsajos medicinoje. Gydytojo etika. Ligonio etika. Socialinių grupių etika. Išskirtinis etikos ir medicinos etikos bruožas. Medicinos etikos ištakos (Karaliaus Hamurapio įstatymai, Hipokratas). Klasikiniai gydytojų tipai (Platonas, Aristotelis). Pagrindinis viduramžių gydytojų uždavinys. „Ketvirtoji medicinos kolona“ (Paracelsas). „Avinėlių gydytojas“ (Paracelsas). Švietimo epochos devizas. Metafizikos reikšmė medicinai (I. Kantas, Šelingas, G. Hegelis). Pagrindinės medicinos etikos temos (1803 m.). T. Percivalis – „Code of Medical Ethic“ (1827, 1849 m.). Medicinos etinė struktūra. Etinės medicinos struktūros lygmenys. Problemos, susiformuojančios medicinos ir visuomenės santykio plotmėje. Epochos sociokultūrinio lygio įtaka medicinai ir jos problemoms. Medicinos sąsaja su

žmogiškaisiais institutais – funkcinė visuomenės sistema (mokslu, švietimu, politika, jurisprudencija, religija). Problemos, susiformuojančios gydytojo asmenybės ir bendros etikos teorijos santykio plotmėje (gydytojo asmenybės dorovinio formavimo problemos). Žmogaus dorumo lygmenys. Formalus priimtų normų laikymasis (konformistas, prisitaikėliškas žmogus). Paviršutiniškas priimtų normų įsisaŃmoninimas (atjautos, įpročio žmogus) Asmenybiškas priimtų normų įvaldymas (įsitikinimų, principų žmogus).

Gydytojo etika – medicinos etikos dalis. Gydytojo etalonas. Gydytojo asmenybės savybės (Avicena, V. Buganskis, F. Baumgartenas, N. Pervomaiskis). Gydytojo profesijos ypatingumo sąlygojančios dorovinės nuostatos (sąžinė, pareiga, atsakomybė). Gydytojo etalonas ir profesionalumas. Problemos, susijusios su bendru etikos principų panaudojimu konkrečioje profesinėje gydytojo veikloje (profesinės veiklos plotmėje). Gydytojo santykiai su ligoniais. Gydytojo santykiai su ligonio artimaisiais. Gydytojo santykiai su bendradarbiais ir kolegomis. Gydytojo vieta visuomenės viešosios nuomonės formavime.

Gydytojo dorovinė atsakomybė. Gydytojo juridinė atsakomybė. Pagrindiniai medicinos darbuotojų principai (Ženevos deklaracija). Deontologija. Sąvokos samprata. Priedermė. Pareiga. Empiristinė etika.

Empirinė etikos pagrindimo motyvacija. Transcendentalinės etikos pagrindimas ir motyvacija.

Hedonizmo kritika (I.Kantas). Transcendentalinė perskyra (E. Heintelis). Hipokrato priesaika – deontologinis tekstas (L. Edelšteinas). Paciento informuotumo problema. Medicinos etikos principai.

Paternalizmas. Autonomija. Medicinos etikos principų statusas praktinėje medicinoje. „Silpno“ ir „stipraus“ paternalizmo nauda bei žala pacientui. Autonomiškumas kaip moralumas (I. Kantas).

Papildoma medicinos etikos taisyklė. Privalomo informuotumo principo sąlygos. Ligonių neinformuotumo priežastys (objektyvios ir subjektyvios). Paciento informuotumo normos „Tarptautiniame medicinos etikos kodekse“.

Bioetika. Naujausios biomedicinos technologijos. Žmogaus teisių ir biomedicinos konvencija. Etika ir medicininiai tyrimai. Bioetika Europos šalyse. Teisės aktų pasekoje išsivysčiusios „gynybinės medicinos“ (gynybos medicina - gydytojo siekimas apsisaugoti nuo galimo teisinio persekiojimo nustumia tikrus gydymo tikslus bei paciento interesus) problematika. Kiek dažnai taikomos „gynybinės medicinos“ priemonės?

Maksimalaus rūpestingumo principo esmė. Maksimalaus rūpestingumo taisyklės išaiškkinimas: nauda ir žala. Praktinė deontologinių ekspertizių nauda. Išvadų formulavimo principai.

Rekomenduojama literatūra:

1. Garmus A., Kurapka E., Cėpla A. Teismo medicina – V., 2000.
2. . Popov V.L. Teismo medicina.- Sankt-Peterburg, 2000.
3. Podoliako V.P., Chochlov, Barabanov N.N. Teismo medicininė ekspertizė.- Brianskas, 2001.
4. Popov V.L., Šigejev V.B., Kuznecov L.E. Teismo medicininė balistika .- Sankt – Peterburg, 2002.
5. Pigolkin J.I., Popov V.L. Teismo medicina. – M., 2003.
6. DiMaio V.J., Dimaio D. Medycyna sądowa.- Wroclav, 2003.
7. Liubarskienė Z. Normatyvioji medicinos etika.- K., 2005.
8. Teismo medicina (Pod red. V.N. Kriukova). – M., 2006.
9. Humi D. Traktatas apie žmogaus prigimtį.- V., 2007.
10. Beržinskis G. Elevacinė etika.- K., 2008.

Konsultuojantys dėstytojai:**1. Algimantas Jasulaitis (doc. dr.):**

1. Daunoravičius, Dainius ; **Jasulaitis, Algimantas** ; Jablonskienė, Valerija ; Grabauskienė, Virginija . Matrikso metaloproteinazės virusinės širdies ligos patogenezėje // Laboratorinė medicina. Vilnius: Lietuvos laboratorinės medicinos draugija. ISSN: 1392-6470. 2012, t. 14, nr. 4, p. 224-228. [DB: IndexCopernicus] [M.kr.: 06B] [Aut. ind.: 0,250]
2. Daunoravičius, Dainius ; Grabauskienė, Virginija ; **Jasulaitis, Algimantas** . Uždegiminė dilitacinė kardiomiopatija: nauji diagnostikos ir gydymo būdai = Imflammatory dilated cardiomyopathy: new perspectives in diagnostics and treatment // Medicinos teorija ir praktika. Vilnius: Medicinos mintis. ISSN: 1392-1312. 2012, t. 18, nr. 3, p. 299-304. Prieiga per internetą: <http://www.mtp.lt/files/MTP3_7str.pdf>
3. Aliukonienė, Rita ; **Jasulaitis, Algimantas** ; Aliukonis, Vygintas ; Maciulytė, Neringa . Vaikų padaryti nužudymai ir sunkūs sveikatos sutrikdymai // Laboratorinė medicina. Vilnius: Lietuvos laboratorinės medicinos draugija. ISSN: 1392-6470. 2013, t. 15, nr. 2, p. 75-82.
4. Poškus, Tomas ; Bužinskienė, Diana ; Drąsutienė, Gražina Stanislava ; Samalavičius, Narimantas Evaldas ; Barkus, Arūnas ; Barišauskienė, Aistė ; Tutkuvienė, Janina ; Sakalauskaitė, I. ; Drąsutis, Jonas ; **Jasulaitis, Algimantas** ; Jakaitienė, Audronė . Haemorrhoids and anal fissures during pregnancy and after childbirth: a prospective cohort study // BJOG: an international journal of obstetrics and gynaecology. Chichester: Wiley-Blackwell Publishing Ltd. ISSN: 1470-0328. 2014, Vol. 121, iss. 13, p. 1666-1671. Prieiga per internetą: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1471-0528.12838/pdf>>
5. Dragelytė, Gabija ; Plenta, Jūris ; Chmieliauskas, Sigitas ; **Jasulaitis, Algimantas**; Raudys, Romas ; Jovaiša, Tomas ; Badaras, Robertas . Myocardial rupture following carbon monoxide poisoning // Case reports in critical care [electronic resource]. New York, NY: Hindawi Pub. Corp. ISSN: 2090-6439. 2014, vol. 2014, p. 1-3 . Prieiga per internetą: <<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25110594>>
6. Andriuškevičiūtė, Gerda ; Chmieliauskas, Sigitas ; **Jasulaitis, Algimantas** ; Laima, Sigitas ; Fomin, Dmitrij ; Stasiūnienė, Jurgita . A study of fatal and nonfatal hangings // Journal of forensic sciences. Hoboken: Wiley-Blackwell Publishing, Inc.. ISSN: 0022-1198, eISSN: 1556-4029. 2016, first on line, p. 1-4. Prieiga per internetą: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1556-4029.13094/abstract>>
7. Fomin, Dmitrij ; Baranauskaitė, Vilma ; Laima, Sigitas ; **Jasulaitis, Algimantas**; Petroška, Donatas . Death caused by hepatodiaphragmatic interposition of the colon // Journal of forensic sciences. Hoboken: Wiley-Blackwell Publishing, Inc.. ISSN: 0022-1198, eISSN: 1556-4029. 2016, for peer review, p. 1-14.

2. Jurgita Stasiūnienė (dr.):

1. Jasulaitis A., **Stasiūnienė J.**, Chmieliauskas S., Andriuškevičiūtė G. Motinų agresijos, nukreiptos į savo kūdikius, priežastys ir jų lemiantys veiksniai. *Medicinos teorija ir praktika*. 2014, t. 20, Nr. 1. ISSN 1392-1312 p. 27-30.
2. **Stasiūnienė J.**, Jasulaitis A., Chmieliauskas S. Teismo psichiatrinį ekspertizų, atliktų baudžiamosiose bylose, išskeltose dėl naujagimio nužudymo, analizė (1994-2013 m.). *Laboratorinė medicina*. 2014, t. 16,

	<p>Nr. 1. ISSN 1392-6470 p. 28-33.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Stasiūnienė J., Jasulaitis A., Andriuškevičiūtė G. Savo naujagimius nužudžiusių moterų psichosocialinė charakteristika iki padarant nusikaltimą. <i>Laboratorinė medicina</i>. 2014, t. 16, Nr. 2. ISSN 1392-6470 p. 76-80. 4. Stasiūnienė J., Jasulaitis A., Andriuškevičiūtė G., Chmieliauskas S. Naujagimių žudymas - motinų psichologinio žiaurumo pasekmė. <i>Medicinos teorija ir praktika</i>. 2014, t. 20, Nr. 1. ISSN 1392-1312 p. 21-26. 5. Mazeikiene S, Laima S, Chmieliauskas S, Fomin D, Andriuskeviciute G, Markeviciute M, Matuseviciute A, Jasulaitis A, Stasiuniene J. Deontological examination: Clinical and forensic medical diagnosis discrepancies, Egypt J Forensic Sci (2016),http://dx.doi.org/10.1016/j.ejfs.2016.02.003 6. Andriuškevičiūtė G., Chmieliauskas S., Jasulaitis A., Laima S., Fomin D., Stasiūnienė J. (2016), A Study of Fatal and Nonfatal Hangings. J Forensic Sci. 2016, Vol. 61, Iss. 1. ISSN: 1556-4029. 7. Stasiūnienė J., Justickis V, Jasulaitis A. Newborn murder and its legal prevention. <i>Sveikatos politika ir valdymas = Health policy and management</i>. Vilnius, Mykolo Romerio universitetas. ISSN 2029-3569.
<p>3.</p>	<p><u>Sigitas Laima (dr.):</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. S.Mazeikiene, Laima S., Jasulaitis A., J.Bytautaite, V.Baranauskaite, Andriuskeviciute G., Chmieliauskas S. Teismo medicininių ir klinikinių diagnozių nesutapimai Lietuvoje. <i>Laboratorinė medicina</i>, 2014, t. 16; 3(63): 116-1119. 2. Laima S., Fomin D., Jasulaitis A., Andriuskeviciute G., Chmieliauskas S., Sabaliauskas V., Sergrjevas V. The effect of conducted electrical weapons on the human body. <i>Actamedica</i> 08/2014; 21(2):73-80. 3. Laima S., Fomin D., Jasulaitis A., Bareikyte A., Banionis D., Andriuskeviciute G., Chmieliauskas S. Psichologinės ir somatinės streso išraiškos, jų paplitimas. <i>Laboratorinė medicina</i>. 2015, t. 17, Nr. 3, p. 110 - 113. 4. Puras D., Laima S., Jasulaitis A., Andriuskeviciute G., Chmieliauskas S. The Forensic Medical Assessment of Psychological and Physical Violence Experienced by Children. <i>Journal of Chemical, Biological and Physical Sciences</i> 04/2015; 5(2):1566-1573. 5. G. Andriuskeviciute, S. Chmieliauskas, A. Jasulaitis, S. Laima, D. Fomin, J. Stasiūniene. Study of Fatal and Nonfatal Hangings, <i>Journal Forensic Sci</i>, 2016.

Vilniaus universiteto Medicinos, Odontologijos ir Visuomenės sveikatos kryptų mokslo doktorantūros komitetų ir Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Mokslo komiteto teikimu patvirtinta Medicinos fakulteto Taryboje 2016-10-18 d. protokolo Nr. (1.1.)-150000-TP-7(618).

Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Dekanas Prof. dr. (HP) Algirdas Utkus: